

شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خاوران

مرکز مدیریت حوزه علمیه خاوران

معاونت پژوهش

استان سمنان، شهرستان شاهرود، موسسه امام جعفر صادق (علیه‌السلام)

عنوان

از دواج آسان از نظر اسلام، راهبردها و سیاست‌ها

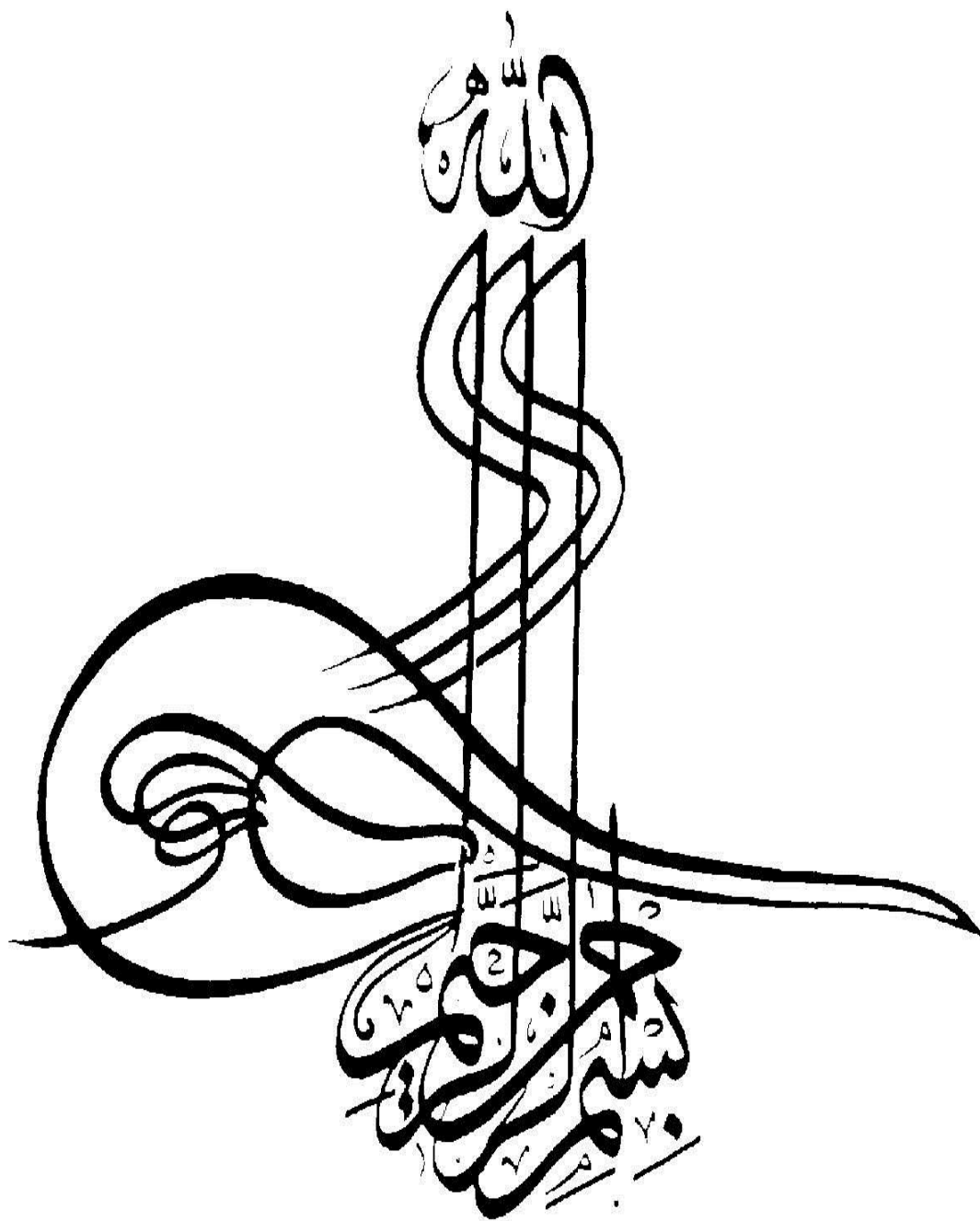
استاد راهنما

سرکار خانم فاطمه گلی

نکارنده

مریم غیاث‌الدین

بهار ۹۶

چکیده

ازدواج یکی از مهمترین مسائلی است که اسلام همیشه به آن تاکید داشته است و حتی در بعضی از موارد آن را واجب داشته است.

ازدواج علاوه بر پاسخگویی به نیازهای معنوی و دوری از گناه که ممکن است به واسطه ی ازدواج نگرانی پیش بیاید، فواید دنیوی فراوانی را نیز از جمله حفظ آرامش و تعادل روانی و حفظ نسل و خود کفایی اقتصادی و پذیرفتن مسئولیت های اجتماعی و... را نیز در بر دارد.

ولی امروزه شاهد روبه رو شدن نسل جوان با مشکلاتی هستیم که از منظر اسلام هیچ یک از این مشکلات نباید مانع ازدواج جوانان بشود و یا حتی به تاخیر بیندازد. به همین دلیل اسلام برای هر کدام از این مسائل و مشکلات، چاره ای اندیشیده است.

ازبین بردن تجمل گرایی و چشم و هم چشمی و قرار دادن تقوا و ایمان به عنوان معیار اصلی زندگی و کنار گذاشتن توقعات بیجا و تلاش بیشتر برای دست یابی به موفقیت های اجتماعی و اقتصادی از جمله کارهایی است که جوانان باید انجام دهند. البته باید گفت که خانواده ها و مراکز دولتی نیز نقش بسزایی در کمک به ازدواج به موقع جوانان خواهند داشت.

واژگان کلیدی: ازدواج، آسان، راهبرد، سیاست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
بخش اول: مقدمه ای بر ازدواج آسان	
فصل اول: کلیات	
۴	۱-۱-۱- تعریف و تبیین تحقیق
۴	۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق
۴	۱-۱-۳- پیشینه ی تحقیق
۴	۱-۱-۴- اهداف تحقیق
۵	۱-۱-۵- سوالات تحقیق
۵	۱-۱-۵-۱- سوال اصلی
۵	۱-۱-۵-۲- سوالات فرعی
۵	۱-۱-۶- پیش فرض
۵	۱-۱-۷- فرضیه تحقیق
۵	۱-۱-۸- روش تحقیق

فصل دوم: مفهوم شناسی

۷	۱-۲-۱- تعریف ازدواج
---	---------------------

بخش دوم: ازدواج از منظر دین اسلام

فصل اول: بررسی مساله ازدواج

۱۱	۱-۱-۲- اهمیت ازدواج در اسلام
۱۲	۱-۲-۲- فواید و آثار مثبت ازدواج
۱۲	۱-۲-۱-۲- خودکفایی و استقلال

۱۴-۱-۲-۲-۲- انس و آرامش-----

۱۴-۱-۲-۳- بقای نسل-----

۱۵-۱-۲-۴- حفظ عفت و معصومیت از گناه-----

۱۵-۱-۲-۵- سلامت و امنیت اجتماعی-----

۱۵-۱-۲-۶- لذت جویی جنسی-----

۱۶-۱-۲-۷- تعاون در اطاعت و میل در ثواب-----

فصل دوم: ازدواج آسان در اسلام

۱۸-۱-۲-۱- ازدواج آسان-----

بخش سوم: موانع و راه حل ها

فصل اول: مشکلات و موانع

۲۳-۱-۳- ازدواج جوانان-----

۲۳-۱-۱- مسئله شغل و نداشتن وضعیت مالی مطلوب-----

۲۳-۱-۲- تحصیلات-----

۲۳-۱-۳- نداشتن مسکن-----

۲۳-۱-۴- تشریفات و مراسم های پرهزینه-----

۲۵-۱-۵- مهریه-----

۲۵-۱-۶- جهیزیه-----

۲۵-۱-۷- بهانه جویی های پدر و مادر-----

۲۶-۱-۸- ترس از بچه داری-----

۲۶-۱-۹- وجود خواهر یا برادر بزرگتر-----

فصل دوم: راهکارهای رهایی از ازدواج دشوار

۲۸-۱-۳- از نظر اسلام-----

۲۸-----۱-۲-۳- مانع نبودن فقر و ناداری و ازدواج

۲۹-----۲-۲-۳- اخلاق و تقوا معیار اصلی ازدواج

۳۰-----۳-۲-۳- کنار گذاشتن باور های غلط و نادرست

فصل سوم: مسئولان ازدواج جوانان

۳۲-----۱-۳-۳- نقش خانواده و حکومت دینی در آسان سازی ازدواج

۳۵-----نتیجه

۳۶-----منابع

مقدمه

ازدواج یک امر ضروری است که علاوه بر پاسخ گویی بر نیازهای جنسی و عاطفی، روابط اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را نیز تنظیم می کند. هم چنین ازدواج باعث تولید نسل نیز می شود. با توجه به ضرورت ازدواج، اگر این امر مهم و خطیر در زمان مناسب صورت نگیرد، مشکلات بسیاری را بر فرد و جامعه بر جای می گذارد.

در این عصر شاهد آن هستیم که آثار سستی باورها به بهانه های مختلف و در جلوه های گوناگون خود را نشان می دهد و همین امر باعث به وجود آمدن موانع بسیار زیادی بر سر راه جوانان می شود و باعث می شود ازدواج آن ها سال های طولانی به تاخیر بیفتد. در صورتی که خیلی از این موانع حقیقی نیستند و ساخته ی دست بشر می باشند زیرا اسلام دینی است که ازدواج را به آسان ترین و بهترین شکل برگزار می کند. حال با توجه به حائز اهمیت بودن مسئله ی ازدواج و مشکلات پیش روی جوانان در امر ازدواج، لازم است که بار دیگر به این مسئله ی مهم بپردازیم و راهکارهای مناسب ارائه دهیم تا با توجه به آن ها کمی از مشکلات و موانع ازدواج را برطرف کنیم.

بخش اول

مقدمه ای بر ازدواج آسان

فصل اول

کلیات

۱-۱-۱- تعریف و تبیین تحقیق

ازدواج در لغت به معنای جفت شدن و نزدیک شدن است. و در اصطلاح به معنای عقد شرعی و پیوند میان یک زن و مرد است که باعث تشکیل خانواده می شود و ادامه نسل را نیز به دنبال خواهد داشت. ازدواج جزء اصلی ترین نیاز های انسان به شمار می آید که از نظر دین مبین اسلام نیز بسیار مورد تایید قرار گرفته است و آداب و دستور العمل هایی بی شمار نیز برای آنت ذکر کرده است.

۱-۱-۲- اهمیت و ضرورت تحقیق

ازدواج به عنوان یکی از مهمترین نیاز های جوانان شمرده می شود که در اسلام نیز به آن توجه زیادی شده است و با توجه به این که مشکلات و موانع زیادی بر سر راه جوانان قرار گرفته و باعث باز ماندن عده ای از جوانان از این امر مهم و حیاتی، ضرورت ایجاد عود که به دنبال راهکارهایی برای کمک به حل مشکلات و آسان تر ردن این امر مهم باشیم.

۱-۱-۳- پیشینه ی تحقیق

در یک گستره ی علمی در عنوان مورد نظر کتب، مقالات، پایان نامه ، سایت ها و سخنرانی های متفاوتی نگاشته شده است به طور مثال:

کتب: ازدواج آسان و شیوه همسر داری، «محمدی اشتهاردی محمد، ۱۳۷۱»

این کتاب از ۵ بخش تشکیل شده است که در بخش اول آنت به اهمیت و ضرورت ازدواج از نظرهای مختلف می پردازد و در بخش دوم، به ازدواج آسان و ارائه ی راه حل هایی برای مشکلات مصنوعی آن اشاره می کند. جوان و همسر گزینی، «امینی ابراهیم، ۱۳۸۵»

این کتاب از ۴ بخش تشکیل شده است که در بخش اول به بررسی فواید ازدواج می پردازد و سپس موانع و راهکارهایی را ذکر می کند و در پایان این بخش به وظایف جوانانی می پردازد که به هیچ گونه توانایی ازدواج کردن را ندارند و در بخش های بعدی به مطالبی از جمله انتخاب همسر و مراسمات خواستگاری و عقد و عروسی می پردازد.

۱-۱-۴- اهداف تحقیق

۱_ بررسی نظر اسلام در مورد ازدواج کردن و بیان اینکه ازدواج از نظر اسلام باید چگونه باشد.

۲_ موانع و مشکلاتی که بر سر راه جوانان قرار دارد، بیان می شود.

۳_ ارائه راه حل مناسب و راهکارهایی برای آسان سازی ازدواج از اهداف این تحقیق است.

۱-۱-۵-سوالات تحقیق

۱-۱-۵-۱-سوال اصلی

از نظر اسلام، ازدواج به چه شکل و با چه برنامه ای انجام می گیرد؟

۱-۱-۵-۲-سوالات فرعی

ازدواج چه فایده هایی می تواند داشته باشد؟

موانع و مشکلات موجود بر سر راه جوانان چیست؟

خانواده و نهادهای اجتماعی از جمله دولت چه نقشی در دفع این موانع دارند؟

۱-۱-۶-پیش فرض

از نظر اسلام، ازدواج آسان چگونه شکل می گیرد و چه راهبرها و سیاست هایی را مطرح می کند؟

۱-۱-۷-فرضیه تحقیق

از نظر اسلام، ازدواج یکی از مقدس ترین اموری است که مسلمانان باید آن را انجام دهند و از منظر این دین مبین، هیچ مشکلی نباید باعث تاخیر این امر شود و همواره آداب و دستور العمل هایی برای دفع این موانع و آسان گرفتن امر ازدواج مطرح کرده است.

۱-۱-۸-روش تحقیق

این تحقیق به صورت کتابخانه ای جمع آوری شده و روش آن توصیفی تحلیلی می باشد.

فصل دوم

مفهوم شناسی

۱-۲-۱- تعریف ازدواج

ازدواج به معنای زوجیت، رابطه و قرین شدن دو نفر با هم است که از ابتدای زندگی بشر بوده است و هست. نه تنها در میان انسانها، بلکه در میان همه موجودات حتی جمادات، یک نوع ازدواج وجود دارد و به عنوان یکی از نشانه های الهی و وسیله تکامل، در سراسر هستی، خود نمایی می کند.

لینه، دانشمند و گیاه شناس معروف سوئدی در اواسط قرن هیجدهم میلادی موفق به کشف این واقعیت شد که مساله زوجیت در دنیای گیاهان تقریباً یک قانون عمومی است و گیاهان نیز مانند حیوانات از طریق آمیزش نطفه ی نر و ماده، بارور می شوند و سپس میوه می دهند.

ولی قرآن مجید قرن ها قبل از این دانشمند، کراراً در آیات مختلف به زوجیت در همان گیاهان اشاره کرده است. بلکه قرآن قانون زوجیت را شاما همه ی موجودات می داند.

در آیه سوره ذاریات می خوانیم:

«و من کل شی خلقنا زوجین لعلکم تذکرون»

«و از هر چیز دو زوج آفریدیم شاید متذکر شوید»

روشن است زوجیت در همه ی موجودات موجب تکامل می شود و مسلماً در انسانیز همین عقیده و مبنال وجود دارد.

ازدواج در انسانها پیمانی است مقدس که در بین تمام اقوام و ملل مذهبی و غیر مذهبی وجود داشته و دارد و در این پیمان مقدس زن و مرد زندگی مشترکی را تاسیس می کنند و پیمان می بندند که یا و غم خوار هم باشند.

ازدواج برای انسانها نیازی طبیعی است که از آفرینش ویژه آنها سرچشمه می گیرد هر یک از دختر و پسر در سنین بلوغ احساس می کند که به جنس مخالف علاقه دارند و خواستار وصال یکدیگرند.

ازدواج خواسته طبیعی است که همه جوامع بشری و ادیان آسمانی بر آن صحه گذاشته اند مخصوصاً دین اسلام پیروان خود را به ازدواج دعوت نموده و از غروبت بر حزر می دارد.

از داوج از دیدگاه اسلام امری مستحب و در بعضی از موارد واجب می باشد و اگر با قصد قربت انجام بگیرد، عبارات محسوب می شود.^۱

---

^۱ - ابراهیم امینی، جوان و همسرگزینی، ص ۱۳

بخش دوم

از دواج از منظر دین اسلام

فصل اول

بررسی مساله ازدواج

۲-۱-۱- اهمیت ازدواج در اسلام

اراده ی عالمانه و حکیمانه و عادلای حضرت، در نظم متقن هستی از هر چیزی جفت آفرید. عنایت و رحمت او در ذات زوج ها و جفت ها از هر نوعی، کشش و جاذبه برقرار نموده است تا این جاذبه و کشش، تحت نظامی خاص و شرایطی معین منتهی به ازدواج و توالد و تناسل نوع گردد. ازدواج جمادات و نباتات و حیوانات بر اساس جهت گیری غزائز صورت می گیرد ولی انجام این مساله حیاتی در انسان باید طبق مقررات و نظامات شرعیه و گفته های ملکوتی انبیاء و امامان باشد.

در قرآن و روایات اسلامی به امر مقدس ازدواج سفارش و تاکید فراوان شده است به طور مثال در آیه ی ۲۲ سوره نور می خوانیم:

«وَ أَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنَ الصَّالِحِينَ وَ عِبَادِكُمْ وَ إِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُعْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ»

«به مردان و زنان بی همسر، همسر دهید و همچنین به غلامان و کنیزان صالح، همسر دهید، اگر فقیر و تنگدست باشند، خداوند آنها را از فضل خود بی نیاز می سازد، خداوند وسعت دهنده و آگاه است»^۱

در این آیه همه مردم مورد خطاب قرار گرفته اند تا با تعاون و وساطت و کمک های مالی و فراهم نمودن اسباب کار برای تحقق ازدواج به قدری در اسلام مهم است که هر کس برای تحقق ازدواج بین مؤمنین و مؤمنات، وساطت و اقدام کند، خداوند علاوه بر پاداش های بسیار عظیم تا آنجا به او لطف می کند که: «هر گامی که انسان در این راه بردارد و هر کلمه ای که در این راستا بگوید ثواب یکسال عبادت را که شب های آن با قیام و عبادت به سر آید و روزهای آن روزه بگیرد، در نامه عمل او می نویسند»^۲ در این باره امام کاظم (ع) نیز فرموده اند:

«سه طایفه اند که روز قیامت در سایه عرش خدا قرار دارند، در آن روزی که سایه ای جز سایه خدا نیست:

- ۱- کسی که وسایل ازدواج برادر مسلمانش را فراهم سازد.
- ۲- کس که خدمت کننده ای برای برادر مؤمن هنگام نیاز فراهم بیاورد.

^۱ - سوره نور، آیه ۲۲

^۲ - شیخ حرعاملی، وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۲۷

۳- و کسی که اسرار برادر مسلمانان را پنهان بدارد.^۱

همچنین تشکیل خانواده در اسلام از علائم ایمان به شمار رفته است.

«حضرت صادق (ع) فرمود: دو رکعت نمازی که انسان متاهل می خواند ثوابش بیشتر از هفتاد رکعتی است که انسان مجرد می خواند.»^۲ و رسول اکرم (ص) فرمودند:

«بیشتر افراد جهنم افراد غیر متاهل هستند.»^۳

از تمامی روایات که به امر ازدواج تاکید کرده اند، بگذریم، اوج قداست ازدواج را در اسلام در جایی می بینیم که پیامبر (ص) فرمودند: «أعلنوا هذا النکاح واجعلوه فی المساجد»

«مراسم (عقد) ازدواج را آشکار کنید و آن را در مسجدها برگزار نمایید.»^۴

ازدواج پربرکت حضرت علی (ع) و حضرت زهرا (س) نیز در مسجد برگزار شد و برخی گفته اند علاوه بر برگزاری مراسم عقد در مسجد، ولیمه عروسی آنها نیز در مسجد داده شد.^۵

۲-۱-۲- فواید و آثار مثبت ازدواج

ازدواج و تشکیل کانون گرم خانواده، دارای آثار مثبت و مضر از جهات مختلف است اگر با اندیشه و طبق معیارهای صحیح انجام بگیرد فواید و منافع مهمی دربردارد که به پاره ای از آنها اشاره می شود:

۲-۱-۲-۱- خودکفایی و استقلال

برای یک انسان هیچ مفهومی باارزش تر از استقلال نیست. استقلال آدم را از وابستگی آزاد می کند و در هر مرحله ای جدید ارزش و کمال قرار می دهد به گونه ای که روی پای خود می ایستد و خودش با اراده ای نیرومند و فکری آزاد، عهده دار اداره ی زندگی می شود.

قرآن کریم یکی از ویژگی های پیروان پیامبر اسلام را استقلال دانسته و چنین مثالی می زند:

^۱ - محمدداشتهاردی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۱۸

^۲ - شیخ حذعاملس، وسایل الشیعه، ج ۱۴، ص ۶

^۳ - همان، ص ۸

^۴ - همان، ص ۱۰

^۵ - محمدداشتهاردی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۲۰

« كَزْرَعٍ أُخْرِجَ شَطَأُهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَعْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزَّرَّاعَ لِيَغِيْظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ. همانند

زراعتی است که جوانه های خود را خارج ساخته، پس به تقویت آن پرداخته تا محکم شده و بر پای خود ایستاده است و به قدری رشد و نمو کرده که زارعان را به شگفتی وا می دارد.»^۱

این آیه بیانگر اصل حرکت و کمال یک فرد مسلمان است که پس از جوانه زدن و کمک کردن برای پرورش و محکم شدن به مرحله ی استقلال می رسد و بر پای خود می ایستد و نمو کرده و جلوه ی چشمگیر پیدا می کند و موجب خواری و خشم کافران می شود.^۲

دختر و پسر قبل از ازدواج جزء خانواده پدر و مادر و تابع آنها محسوب می شوند. طبیعتاً خواهان استقلالند، ولی از این حق مشروع محرومند. در تصمیم گیری ها استقلال ندارند و ناچارند از قوانین و ضوابطی که به وسیله پدر و مادر بر خانواده حاکمیت دارد، پیروی نمایند ولی در ازدواج و در اینزندگی جدید، دختر و پسر زن و شوهر می شوند و یک واحد اجتماعی کوچک را تشکیل می دهند. زندگی آنها هدف دار می شود و مسئولیت اداره خانواده ی را بر عهده می گیرند و خود تصمیم گیرنده می شوند.^۳

در روایات متعدد آمده: فقر و تهیدستی را بهانه ی ترک ازدواج قرار ندهید و امام صادق (ع) نیز فرموده اند: الزرق مع النسا و العیال «روزی همراه همسر و فرزندان است»^۴

اگر با دقت توجه کنیم، دلیل این مطلب را همان استقلال و احساس مسئولیت می دانیم که انسان پس از تشکیل خانواده، در خود می بیند و برکت و تلاش و انضباط خود می افزاید و در نتیجه از فقر نجات می یابد زیرا انسان مجرد، چندان احساس مسئولیت نمی کند و در هنگامی که درآمدی پیدا کرده، در حفظ و بارور ساختن آن نمی کوشد ولی بعد از ازدواج، شخصیت انسان تبدیل به یک شخصیت اجتماعی می شود که خود را شدیداً مسئول حفظ همسر و تامین وسایل زندگی می بیند به همین دلیل تمام هوش و استعداد خود را بکار می گیرد و در حفظ در آمد های خود و صرفه جویی تلاش می کند در صورت کوتاهی می تواند مستقل شده و بر فقر چیره شود.^۵

---

^۱ - سوره فتح، آیه ۲۲

^۲ - محمد اشتهازدی، ازدواج آسان و شیوه همسر داری، ص ۲۰

^۳ - همان، ص ۳۶ و ۳۷

^۴ - تفسیر نور الثقلین، ج ۳، ص ۵۹۵

^۵ - محمد اشتهازدی، ازدواج آسان و شیوه همسر داری، ص ۳۸

۲-۱-۲-۲-۲- انس و آرامش

یکی از ویژگی‌ها و نیازهای طبیعی انسان انس و مودت و الفت است، تنها زندگی کردن بسیار دشوار و دردناک است. بهترین فردی که می‌تواند این نیاز طبیعی را تامین کند همسر است، چه زن باشد چه شوهر. خداوند نیز در قرآن به این نیاز طبیعی اشاره فرموده است: «و من آیه ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها وجعل بینکم موده و رحمه ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون»^۱

«از نشانه‌های او این است که همسرانی از جنس خود شما برای شما آفرید تا در کنار آنها آرامش یابند و در میانتان مودت و رحمت قرار داد، در این نشانه‌هایی است برا گروهی که تفکر میکنند»

خداوند در این آیه می‌فرماید: «دیگر از نشانه‌های خدا این است که از جنس خودتان همسرانی برای شما آفرید تا در کنار آنها آرامش یابند» و از آنجایی که ادامه این پیوند در میان همسران خصوصاً و در میان همه انسانها عموماً نیاز به یک جاذبه و کشش قلبی دارد. بدنبال آن اضافه می‌کند: «و در میان شما مودت و رحمت قرار داد.»

براستی وجود همسرانی با این ویژگی‌ها برای انسانها که مایه آرامش و زندگی آنها است یکی از مواهد بزرگ الهی محسوب می‌شود، این آرامش از اینجا ناشی می‌شود که این دو جنس مکمل یکدیگرند و مایه‌ی شکوفایی و نشاط و پرورش یکدیگر می‌باشند و این آرامش و سکونت هم از نظر جسمی است و هم از نظر روحی و هم از جنبه فردی و اجتماعی.^۲

۲-۱-۲-۳- بقای نسل

از دیگر اهداف ازدواج، بقای نوع بشر است. تولید و تکثیر نسل را نباید کوچک و بی اهمیت شمرد. زیرا هدف آفرینش جهان وجود انسان و پرورش تکامل اوست.

در قرآن نیز در آیه ۲۳۳ سوره بقره می‌خوانیم:

«نساءکم حرث لکم فاتوا حرثکم انی شئتم و قدمو الی نفسکم...»

^۱ - سوره روم، آیه ۲۱

^۲ - محمدبیبستونی، ازدواج از دیدگاه قرآن و سنت، ص ۲۳

«همسران شما مرکز بذر افشانی شما هستند، شما هر زمان که بخواهید می‌توانید با آنها آمیزش کنید ولی سعی کنید با پرورش فرزندان صالح اثر نیکی برای خودتان پیش بفرستید.»^۱

قرآن با این بیان، ضرورت وجود زن را در اجتماع انسانی مجسم می‌کند که به او به عنوان وسیله اطفاء شهوت ننگرید، بلکه زن یک وسیله برای بقای نسل آدمی و حفظ حیات نوع بشر و مرکز و مدرسه ای برای پرورش فرزندان شایسته است.

۲-۱-۲-۴ - حفظ عفت و معصومیت از گناه

در اثر ازدواج، گزینه جنسی که یکی از غرایز نیرومند انسانی است در مسیر طبیعی خود قرار می‌گیرد و انسان از انحراف و گناه مصون می‌ماند.^۲

با ازدواج حرکت انسان به سوی بی بند و باری دشوار می‌شود و ازدواج همچون سدی در برابر راه او قرار می‌گیرد و او را کنترل می‌نماید.^۳ وجدان می‌تواند با کمک ازدواج ایمان و عفت خویش را نگه دارد و دامنش را از زنا، لواط، استمنا و نگاه کردن به نا محرم محفوظ دارد.^۴

۲-۱-۲-۵ - سلامت و امنیت اجتماعی

ازدواج و تاسیس کانون خانواده برای سلامت و امنیت و سعادت اجتماع نیز سودمند و ضروری است. اگر بنیان خانواده‌ها مستحکم باشد و جوان‌ها به موقع ازدواج کنند و به کانون گرم خانواده دلبسته باشند بطور محسوسی از فساد و بی بندوباری، طغیان، قتل و سرقت و خیانت و نا امنی، تجاوز و انحراف و اعتیاد و خودکشی کاسته خواهد شد، زیرا چنان که آمار نشان می‌دهد اکثر این امور از افرادی سر می‌زند که از وجود کانون گرم خانواده محرومند.^۵

۲-۱-۲-۶ - لذت جویی جنسی

مهمترین فایده ازدواج لذت جویی‌های جنسی است. کامیابی‌های جنسی زیباترین و شیرین‌ترین لذایذ است، بویژه در زمان جوانی و طغیان شهوت و همراه با عشق باطنی لذت‌های جنسی را نمی‌توان و

---

^۱ - سوره بقره، آیه ۲۳۳

^۲ - محمدآشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۲۹

^۳ - محمدآشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۴۱

^۴ - ابراهیم امینی، جوان و همسرگزینی، ص ۲۵

^۵ - همان، ص ۲۹

نمی شود ناچیز شمرد، زیرا در استحکام بنیاد زناشویی نقش مهمی را ایفا می کند. اسلام عمل جنسی را نه تنها منفور نمی داند بلکه سنت و عبادت می شمارد.^۱

رسول خدا(ص) فرمود: «جعل قره عینی فی الصلاه و لذتی فی النساء»

«روشنی چشم من در نماز و لذت من در زمان است»^۲

۲-۱-۲-۷- تعاون در اطاعت و میل در ثواب

ازدواج، از نظر اسلام امری است مقدس و ارزشمند که در صورتی که با قصد قربت انجام شود، عبادت محسوب می شود و پاداش اخروی دارد. بعلاوه، انسان مومن در صورتی که همسر مومن و موافقی داشته باشد می تواند در طریق انجام وظیفه، از تشویق ها و ترغیب ها و کمک های همسرش بهره‌مند گردد و در راه عبادت و انجام عمل صالح از تعاون و همکاری های او استمداد جوید.^۳

---

^۱ - ابراهیم امینی، جوان و همسرگزینی، ص ۲۹ و ۳۰

^۲ - وسایل الشیعه، ج ۴، ص ۲۳

^۳ - ابراهیم امینی، جوان و همسرگزینی، ص ۲۸

فصل دوم

از دواج آسان در اسلام

۲-۲-۱- ازدواج آسان

آیات و روایاتی وجود دارد که ترقیب به ازدواج یا احکام ازدواج را بیان می کند اما دسته ای از این آیات و روایات، ترغیب به ازدواج آسان و فراهم نمودن مقدمات آن را دستورالعمل خود قرار داده اند مانند آیه ۲۲ سوره نور که علاوه بر اینکه بطور ضمنی هر فرد انسان را به نگاه و همسرگزینی ترقیب و توصیه می کند، افراد جامعه را نیز به یک امر والاتر از آن موظف می دارد و به آنان فرمان می دهد که تسهیلات لازم را در امر ازدواج جوانانتان را فراهم سازید.

چنانچه در حدیثی از امیر مومنان (ع) می خوانیم: بهترین شفاعت آن است که در میان دو نفر برای امر ازدواج میانجی گری کنیم تا این امر به سامان برسد.^۱

علاوه بر کمک های دیگران در امر ازدواج، اسلام به آسان گرفتن مخارج نیز دستوراتی داده است: رسول خدا(ص) فرمود: «افضل نساء امی اصبحن و جها و اقلهن مهرا»

«بهترین زنان امت من، آنان هستند که سفید رو ترند و مهریه آنها اندک است»^۲

و نیز فرمود: «من برکه المراح خفه مونتها و من شومها شده مونتها»

«یکی از نشانه های برکت زن، سبک بودن هزینه زندگی او است، و از نشانه های بدقدمی زن آن است که هزینه زندگی او سنگین باشد»^۳

امام علی (ع) فرمودند: «لا تغالوا بمهور النساء، فتلون علاوه»

«مهریه های زنان را گران و سنگین نکنید که موجب عداوت و دشمنی می شود»^۴

پیامبر(ص) در حدیثی فرمود: «ان من یمن المرته تیسیر خطبتها و تیسیر سراقها تیسیر رحمها»

«همانا از نشانه های برکت زن آن است که (هزینه و تشریفات) خواستگاریش اندک و آسان باشد، مهریه اش نیز کم باشد و تولید فرزند از او نیز آسان باشد»^۵

^۱ - وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۴۵

^۲ - همان، ج ۱۵، ص ۱۰

^۳ - همان، ص ۱۰

^۴ - همان

^۵ - کنز العمال، ج ۴۴۷۳۱

بنابراین با استفاده از این آیه و روایات مربوطه نتیجه می‌گیریم که پیروان اسلام باید سعی کنند به سادگی و بدون تشریفات و هزینه‌های کمرشکن، آن را در جامعه عملی و برگزار کنند و تشویق در امر ازدواج مجردان و هر گونه کمک ممکن به این امر باشند.

علاوه بر گفتار پیشوایان دین مبین اسلام، شیوه عمل آنها نیز در تاریخ، بیانگر راه و طریقتی برای ازدواج آسان در بین مسلمان‌ها می‌باشد. به عنوان نمونه به ذکر یک ازدواج آسان در محضر رسول خدا (ص) می‌پردازیم:

جمعی در محضر رسول اکرم (ص) بودند، زنی به حضور پیامبر (ص) آمد و عرض کرد: مرا همسر مردی قرار بده، پیامبر (ص) در میان آن جمع اعلام کرد که چه کسی حاضر است همسر این زن گردد؟ مردی برخاست و گفت: من حاضرم، مرا همسر او گردان. پیامبر (ص) فرمود چقدر مهریه به او می‌دهی؟ او گفت: چیزی ندارم. پیامبر (ص) فرمود: بدون مهریه که نمی‌شود. بار دیگر پیامبر (ص) اعلام کرد، باز کسی غیر از آن مرد جوای نداد. پیامبر (ص) برای بار سوم اعلام کرد و باز تنها همان مرد جواب داد. پیامبر (ص) به او فرمود: آیا چیزی از قرائت آیات قرآن می‌دانی؟ او عرض کرد: آری. پیامبر (ص) فرمود: مهریه این زن را، همان اندازه از قرائت آیات قرآن که می‌دانی قرار دادم تا به این زن بیاموزی. او قبول کرد، و ازدواج آن زن و مرد به سادگی انجام گرفت.^۱

از این نوع ازدواج‌های ساده در عصر رسول اکرم (ص) و ائمه معصومین (ع) بوفور یافت می‌شود که ذکر و بیان همه آنها در اینجا میسر نخواهد بود ولی لازم است در این بحث از تشکیل زندگی زوج نمونه اسلام، یعنی حضرت علی (ع) و حضرت زهرا (س) نیز سخن گفته شود:

علامه مجلسی در احوالات حضرت زهرا (س) در کتاب با ارزش بهار از قول حضرت صادق (ع) روایت می‌کند: امیرالمؤمنین از زندگی مادی جز یک دست لباس، یک شتر، شمشیر و یک زره چیزی نداشت. درآمد روزانه او از کار کردن در باغ و زمین کشاورزی دیگران تامین می‌شد، چون برای خواستگاری سیده زنان آفرینش به محض رسول حق آمد، حضرت به او فرمود: برخیز و زره را بفروش، زره را فروختم. پولش را در دامان رسول حق ریختم، نه من گفتمخ چه مقدار است و نه آن حضرت اندازه اش را از من پرسید. مشتکی از پول‌ها را به بلال مرحمت کرد و فرمود با آن برای دخترم عطر تهیه کن و قسمتی را به ابوبکر داد و فرمود لباس و اساس و منزل آماده نما، به عمار و جمعی از اصحاب فرمود: او را د خرید لباس و اساس منزل کمک کنید.

---

^۱ - وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص ۴۰۳

آنچه خریده بودند عبارت بود از: ۱- پیراهن یک عدد ۲- دو چادر قد ۳- چادر سیاه خیری ۴- یک تخت طناب پیچ ۵- یک جفت تشک که روکش آن کتان مصری و داخل آن لیف خرما و پشم گوسفند بود ۶- چهار بالشت که روکش چرم طائف و درونش پوشال بود ۷- کت پرده ای پشمی ۸- یک حصیر ۹- آسیاب دستی ۱۰- یک تشت مسی ۱۱- یک مشک آب ۱۲- یک قدح ۱۳- یک دواچه آب ۱۴- یک آفتابه ۱۵- یک خم سبز رنگ جهت نگهداری آب یا مواد خوراکی ۱۶- چند کوزه سفالی

وقتی تمام اجناس را نزد رسول خدا(ص) آوردند زیر رو کرد و فرمود: خداوند برای اهل بیت مبارک کند. این اجناس مختصر چهار دختری بود که پدرش قدرت و محبوبیتی مافوق تصور داشت و یارانش به جای زر و سیم، جان و سر نثارش می کردند، ولی نه دامادش را دچار عسری قرض کرد و نه بیت المال مسلمانان را که باید صرف مسکین و یتیم و مصالح عمومی می شود، خرج خود نمایی و تجملات بیجا نمود و نه سطح هزینه ازدواج را بالا برد تا دیگران با الگو گرفتن از او در طول تاریخ دچار رنج و محنت و قصه و اندوه نشوند. و از همه مهمتر آنقدر صفا و صمیمیت و یکرنگی در کار بود که وقتی خودش را از تهیه جهاز که وظیفه اخلاقی وی بود عاجز دید، به داماد با کرامت پیشنهاد فروش زره داد تا با قیمت آن جهاز و اثاثیه منزل را تهیه کند و این عمل را هیچ موجب سرافکندگی خود ندانست و داماد با کرامت نیز آنقدر رحمت و پاکی داشت که کمترین سختی تحت این عنوان که جهاز به عهده دختر است به زبان نیاورد.^۱

علاوه بر جهیزیه ساده و اندک حضرت زهرا(س) مراسم ساده و مهریه اندک ایشان نیز یک برنامه اسلامی و انقلابی برخلاف رسوم باطل و تشریفات باطل آن عصر بوده است.

---

^۱ - حسین انصاریان، نظام خانواده در اسلام، ص ۱۹۸-۲۰۰

بخش سوم

موانع و راه حل ها

فصل اول

مشكلات و موانع

۳-۱- ازدواج جوانان

حال با بیان اهمیت ازدواج و پرداختن به ازدواج آسان، می‌بینیم که بسیاری از جوانان، به دلیل وجود موانعی بر سر راه، از ازدواج سر باز زده و یا آن را به تاخیر می‌اندازند. اینک این موانع را یادآوری می‌کنیم تا بتوان به راه حل آن‌ها نیز فکر کرد:

۳-۱-۱- مسئله شغل و نداشتن وضعیت مالی مطلوب

یکی از عواملی که مشکل ازدواج را پیچیده نموده است و حتی پس از ازدواج نیز کانون گرم خانواده را به سردی و جدایی تبدیل کرده، فقر و ناداری است.

بسیاری به خاطر فقر و تهی‌دستی ازدواج نمی‌کنند و تصور میکنند که باید نخست زندگی مادی تکمیل باشد و سپس ازدواج کرد و همین تصور نادرست، سال‌های طولانی آنها را از نعمت ازدواج محروم نموده است.^۱ این گروه از جوانان با وضع بسیار دشواری روبرو هستند. از یکطرف میل دارند مانند سایر جوانان ازدواج کنند و از طرف دیگر امکانات و قدرت مالی آن‌ها را ندارند.

۳-۱-۲- تحصیلات

عاملی دیگر که موجب تاخیر ازدواج می‌شود، ادامه تحصیلات پسر یا دختر است. اغلب پسران و دختران دوست دارند تحصیلاتشان را ادامه دهند. از طریق دیگر ازدواج را با درس خواندن در تضاد می‌بینند زیرا ازدواج و مسئولیت‌های آن بسیاری از وقت آن‌ها را می‌گیرد. خانواده‌ی دختر و پسر نیز همین عقیده را دارند و غالباً حاضر نیستند درباره‌ی ازدواج فرزندان‌شان، در حال تحصیل اقدام نمایند.^۲

۳-۱-۳- نداشتن مسکن

یکی از مشکلات سر راه جوانان، مشکل مسکن است زیرا پر واضح است که تشکیل خانواده و به دنبال آن فرزنددار شدن، نیاز به مسکن دارد و همیشه نمیتوان نزد پدر و مادر ماند.^۳

۳-۱-۴- تشریفات و مراسم‌های پرهزینه

اسلام برای تشکیل خانواده، دادن سوره را توصیه نموده و هیچ‌گاه آن را حذف نکرده است ولی در حال حاضر، یکی از مهمترین مشکلات پیش روی جوانان، مساله مراسم عروسی و رسوم‌های مربوطه به

^۱ - محمدآشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۱۲۷

^۲ - محمدعلی قاسمی، دانستنی‌های ازدواج، ص ۲۵

^۳ - محمدآشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۱۴۶

آن است که با دقت متوجه می شویم که از مسیر اسلام، به کلی دور شده‌اند. این رسوم‌های غلط و کمرشکن مانع ازدواج می‌شود و آن را به صورت جاده صعب العبور و یا غیر قابل عبور برای جوانان درمی‌آورد. آنچه ازدواج را مشکل ساخته تجملات و تشریفات غیر عقلانی است. خریدهای تشریفاتی قبل از عقد و عروسی و برگزار کردن مجالس در تالارهای پرخرج و ریخت و پاش‌های زیاد است که ازدواج را دشوار ساخته است. البته سرچشمه این مشکلات، چشم و هم‌چشمی و تجمل‌گرایی است که ریشه اکثر ازدواج‌ها است.^۲

۳-۱-۵- مهریه

مهریه مال معینی است که از طرف شوهر در برابر همسری، به زن تملیک می‌شود و یا به نفع زن به ذمه گرفته می‌شود، با رضایت طرفین، خوله کم یا زیاد. ولی کم بودن مهریه در دین اسلام از محصنات زن صالحه به شمار رفته است. البته مهریه شرعا واجب است و باید تعیین شود، اما به اندازه‌ی اصالت خانوادگی دختر و پسر و ایمان و اخلاق خوب آن‌ها اهمیت ندارد. مشکل امروز جوانان ما، مهریه‌های بسیار سنگین بر اساس تجمل‌گرایی و چشم و هم‌چشمی است. و گرنه دین اسلام بر آسان‌گیری مهریه و بهای اندک آن تاکید فراوان نموده است.

در روایت در مورد میزان مهریه حضرت زهرا(س) اختلاف است. برخی روایات موید آن است که مهریه‌ی حضرت زهرا(س) یک زره بود که پیامبر(ص) با پول آن جهیزیه و قسمتی از هزینه عروسی را فراهم نموده^۳ و در برخی روایات یک زره به همراه یک لباس^۴ مهریه حضرت زهرا(س) است و در برخی همان مهرالسنه(مهریه زنان آل محمد(ص) که ۵۰۰ درهم بوده) می‌باشد.^۵

ولی از کل روایات مشخص می‌شود که مهریه آن حضرت از ۵۰۰ درهم بیشتر نبوده که در آن زمان نیز یک مهریه کم تلقی می‌شده و باعث شده بود که برخی از منافقین بر پیامبر(ص) خرده بگیرند.^۶ مراسم ازدواج این زوج آسمانی نیز خیلی ساده برگزار شد، پیامبر(ص) به علی فرمود: خانه‌ای اجاره کن تا همسرت را به تو تحویل دهم. علی(ع) خانه حارث بن یغمان را تهیه کرد و زنان پیامبر(ص) جهاز

^۱ - محمداشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۹۵

^۲ - ابراهیم امینی، جوان همسرگزینی، ص ۶۷

^۳ - کشف الغمه، ج ۱، ص ۴۸۵، ۴۹۷

^۴ - فروع کافی، ج ۵، ص ۲۷۷

^۵ - وسایل الشیعه، ج ۱۵، ص ۸

^۶ - محمداشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۶۰

عروس را به خانه‌ی حارثه بردند و مشغول آراستن محله عروس شدند. پیامبر(ص) به علی(ع) فرمود: نان و گوشت شام امشب را من می‌دهم، خرما و روغن و کشک آن را تو تهیه کن. علی(ع) این وسایل را تهیه کرد و نزد پیامبر(ص) آورد، پیامبر(ص) خود متصدی تهیه غذا شد و به علی(ع) فرمود: مردم را به مهمانی امشب دعوت کن. علی(ع) به مسجد رفت و همه را به مهمانی در منزل رسول خدا دعوت نمود. مردم شب به منزل رسول خدا(ص) رفتند و چون در آنجا جا نبود ده نفر ده نفر غذا می‌خوردند و سپس خارج می‌شدند و بقیه می‌آمدند. بعد از مراسم حضرت پیامبر(ص) دست حضرت زهرا(س) را در دستان حضرت علی(ع) گذاشت. پس دستور داد آوردند. حضرت زهرا(س) سوار بر آن شد و پیامبر(ص) آنها را تا خانه‌ی زفاف بدرقه کرد. آری، شروع زندگی الگوی زنان و مردان عالم این بود.^۱

۳-۱-۶- جهیزیه

یکی از مشکلاتی که جوانان در امر ازدواج با آن روبرو هستند، جهیزیه است. این مشکل بیشتر از سوی دختر و خانواده او مطرح می‌شود. در فصل‌های گذشته، متوجه شدیم که جهیزیه، یکی از سنت‌هایی است که از زمان‌های قدیم و عصر رسول گرامی اسلام(ص) نیز رواج داشته و مرسوم بوده است. با جهیزیه ساده و اندک حضرت زهرا(س) نیز آشنا شدیم. آن جهیزیه، در آن زمان به قدری ساده بود که نقل است یکی از منافقین نزد علی(ع) آمد و گفت: تو مرد کمال و فضل و علم هستی و قهرمانترین شجاعان عرب می‌باشی، چرا با دختری ازدواج کردی که چاشتت به شامش نمی‌رسد؟ اگر با دختر من ازدواج می‌کردی، کاری می‌کردم که از در خانه من تا در خانه تو، شتر پشت شتر، با بار جهیزیه باشد.

این بیان نشانه آن است که الگوی زنان مسلمان ما، به جهیزیه اندک و ساده‌ای اکتفا نموده‌اند. اما در عصر حاضر، با پناه بردن به سایه تجملگرایی، الگوی بانوان مسلمان کنار گذاشته شده و جهیزیه به یک مشکل اساسی تبدیل گشته است.^۲

۳-۱-۷- بهانه جویی‌های پدر و مادر

سخت‌گیری‌های غیر منطقی والدین و اطرافیان نیز، از مشکلات جدی ازدواج محسوب می‌شود. متأسفانه در بعضی از موارد، پدر و مادر و اطرافیان دختر یا پسر از روی خودخواهی و یا باورهای غلط، مانع ازدواج فرزندان خویش می‌شوند و عملاً تیشه به ریشه‌ی آنان می‌زنند. دخالت‌های بیجا و اعمال نظر غیر معقول آنان موجب شده است که برخی از دختران، خواستگارهای مناسب خویش را از دست

^۱ - احمد علم الهدی، زهرامولود، ص ۱۰

^۲ - محمد اشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسرمداری، ص ۸۷

داده و خانه نشین و چه بسا پسرانی که در اثر رفتارهای والدین و یا سنت‌های غلط جامعه، ازدواج‌های ناموفق انجام داده‌اند و یا اصلاً موفق به تشکیل خانواده نشده‌اند.^۱

۳-۱-۸- ترس از بچه داری

یکی دیگر از اموری که برای بعضی به عنوان مشکل سر راه ازدواج، جلوه می‌کند، بچه داری و عیال‌وار شدن است. بعضی این موضوع را از دید نیازهای مادی می‌نگرند و بعضی از دید فرهنگی و تربیتی. به هر حال به خاطر شانه خالی کردن از زیر بار بچه‌داری، ازدواج را به تاخیر می‌اندازند یا به طور کلی ترک می‌کنند.

در زمان‌های جاهلیت به خاطر فقر مالی، فرزندان خود را می‌کشتند ولی در قرآن به این مطلب اشاره شده و بیان می‌کند که ترس از فقر توهمی بیش نیست، زیرا روزی دهنده‌ی فرزندان، خداست. در عصر ما نیز، فرزندکشی، در شکل دیگری مانند سقط جنین انجام می‌شود که یکی از علل آن را کمبودهای اقتصادی می‌شمرند در حالی که روزی دهنده واقعی خداست.

بسیاری نیز به خاطر امور فرهنگی و تربیتی از بچه دار شدن می‌ترسند، به این‌ها باید گفت فرضاً چنین باشد، اختیار با خود انسان است و می‌توانند با کنترل‌های شرعی فرزند کم داشته باشند.^۲

۳-۱-۹- وجود خواهر یا برادر بزرگتر

گاهی ازدواج دختری به هر دلیل به تاخیر می‌افتد و به سنی می‌رسد که شانس آمدن خواستگار برایش کم می‌شود، اگر یک دختر باشد و یا فاصله سنی او با خواهران کوچکتر خود زیاد باشد، مشکلی پیش نمی‌آید ولی وقتی فاصله سنی او با خواهر کوچکش کم باشد و برای این خواهر کوچکتر خواستگار بیاید، در چنین صورتی مشکل بوجود می‌آید. مادر و پدر می‌ترسند که اگر او را شوهر بدهند، دختر بزرگتر ناراحت شود و اگر دختر کوچک را نیز شوهر ندهند، می‌ترسند او نیز به سرنوشت خواهر بزرگتر دچار شود. شبیه این مشکل ولی خفیف‌تر امکان دارد برای دو برادر نیز بوجود بیاید. حل چنین مشکلاتی گرچه دشوار است ولی باید تا حد توان چاره‌اندیشی شود.^۳

^۱ - دانستنی‌های جوانان، ج ۲، ص ۶۴

^۲ - محمدآشتی‌پور، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ص ۱۴۸

^۳ - جوان و همسرگزینی، ص ۶۰

فصل دوم

راهکارهای رهایی از ازدواج دشوار

۳-۲-از نظر اسلام

با توجه به مشکلات و موانع ازدواج جوانان، لازم است نکاتی را در مورد رفع این موانع و فراهم سازی بستر ازدواج آسان برای جوانان، بیان شود تا با به کارگیری آن بتوانیم مشکلاتی از جوانان بکاهیم.

۳-۲-۱- موانع نبودن فقر و ناداری و ازدواج

بسیاری از مشکلات جوانان، به وضعیت مالی آنان مربوط است، اما اسلام عزیز این مشکل را حل کرده است که ازدواج را مایه خیر و برکت دانسته و انسان را متوجه رازق حقیقی نموده است. قرآن کریم به صراحت می گوید: در آنانی را که بی همسرند و غلامان و کنیزان شایسته‌ی تان را همسر دهید، اگر آنان فقیر و تهیدست باشد، خداوند از فضل و کرم خود آنان را بی نیاز خواهد کرد و خداوند گشایش دهنده‌ی داناست.^۱

جای تردید نیست که خداوند برای هر فردی رزقی مقرر فرموده است، حتی اگر زندگیش گسترده تر شود، عنایات خدا نیز به او بیشتر می شود.^۲ البته این از نظر اسلام مربوط به هزینه های مربوط به تشکیل خانواده و تامین هزینه های روزمزه‌ی زندگی است ولی برخی از هزینه‌های مربوط به ازدواج، خرج خاصی که حتما لازم باشد و از توان مالی معمولی مردم خارج باشد، وجود ندارد. این امر از مقایسه‌ی دو آیه ۳۲ سوره نور و ۹۷ آل عمران به دست می آید. در آیه ۳۲ سوره‌ی نور همان طور که می دانیم اسلام به طور مطلق امر به ازدواج کرده است و فرموده در صورت ایجاد استطاعت مالی جوان او را زن دهید بلکه فرموده است مردان و زنان بی همسر خود را همسر دهید، همچنین غلامان و کنیزان صالح و درستکاران را گرفتیم و تنگدست باشد، خداوند از فضل خود آنان را بی نیاز می سازد، خداوند گشایش دهنده و آگاه است.

ولی در آیه ۹۷ سوره آل عمران در رابطه با حج می فرماید: «برای خدا بر مردم است که آهنگ خانه او کنند، آنها که توانایی رفتن سوی آن را دارند.» و همانطور که می بینیم وجوب حج را مشروط به استطاعت کرده است.

در حج، انسان باید علاوه بر تامین مخارج معمولی قادر به مخارج فوق العاده برای انجام حج باشد. و اکثر این مخارج فوق العاده در خصوص اقدام به ازدواج نیز لازم بوده. میبایست در آیه ای که امر به

^۱ - سوره نور، ص ۳۲

^۲ - سیدطاهر مدرس، ارمان ازدواج، ص ۳۱

ازدواج می کند قید می شد. سپس متوجه میشویم از نظر اسلام رسوم مالی خاصی که از توان اغلب مردم خارج باشد وجود ندارد.^۱

بنابراین توصیه می شود که مسلمانان برای ایجاد این امر مهم بسیاری از رسوم غلط را کنار بگذارند و طبق سنت های آسان اسلام ازدواج را به پا دارند.

۳-۲-۲-۱- اخلاق و تقوا معیار اصلی ازدواج

یکی از راهکار هایی که برای آسان سازی ازدواج، مهم تلقی می شود، معیار اصلی ازدواج است. بر اساس اسلام باسد اخلاق و تقوا مقدم بر همه چیز و حتی ثروت و زیبایی باشد و باید توجه داشت که: اولاً جمال و مال همیشگی نیست زیرا همه چیز در حال تغییر است و ثانیاً آنچه که پایدار است روح و روان انسان را نوازش می دهد، دین و اخلاق همسر است که در اینصورت همین آرامش و زندگی سالم می تواند پایه ای برای کسب ثروت باشد و طراوت و نشاطی بسیار لطیف و زیبا، بهتر از زیبایی هایی ظاهری به زن و شوهر ببخشد.

در حالی که دختران امروز ما ثروت، تحصیل و زیبایی را ملاک و معیار ازدواج میدانند حضرت علی(ع) فرمودند: رسول اکرم(ص) می فرمود: هر گاه خواستگاری آمد که در مورد دین و اخلاقش او را می پسندید، جواب مثبت به او بدهید. پرسیدند: گرچه از نظر نسب، در طبقه پایینی باشد؟ فرمود: آریف اگر دین و اخلاق را پسندید به او همسر دهید وگرنه فتنه و فساد عظیم در زمین رخ می دهد.

جوانان، بدانند که اگر معیارشان بر اساس دین باشد ازدواج آنها راحت تر و با دوام تر خواهد بود.^۲

۳-۲-۳- پیکار اسلام با تجمل گرایی و چشم و همچشمی

حذف فرهنگ تجمل گرایی یکی از مهمترین راه کارها برای آسان سازی ازدواج است. تجمل گرایی و مدپرستی، یکی از آفت های بزرگ فرهنگی و اقتصادی است که مانند موربانه انسان ها را از درون بی محتوا می سازد و روح سلحشوری و مقاومت در برابر بیگانگان را از آنان می گیرد و آنها را به جای آدم، آدمک می نماید.

^۱ - احیای سنت های حسنه ازدواج جولنان، نشریه معرفت، ج ۹۷، ص ۷

^۲ - محمد اشتهدادی، ازدواج آسان و شیوه همسر داری، ص ۱۱۷

یکی از علل افزایش سرسام آور هزینه های ازدواج، همین تجمل گرایی و مدپرستی و چشم و هم چشمی است.^۱ که برای حل این مشکلات چاره ای جر مبارزه ای جدی با تجمل گرایی و ترویج ازدواج های ساده و کم خرج نداریم.^۲

۳-۲-۴- کنار گذاشتن باور های غلط و نادرست

بسیاری از خانواده ها که فکر می کنند فرزند کوچکتر نباید بیش از فرزند بزرگتر ازدواج کند، بیشتر به مانع تراشی ها کمک خواهند کرد. البته لازم است گفته شود که پیشگیری بهتر است و قبل از بوجود آمدن چنین مشکلاتی موقعیت خود را خوب بررسی کنند و از توقعات زیاد دست بردارند و دختران و پسران خود را در سن مناسب به خانه بخت بفرستند ولی اگر بنا به هر دلیلی چنین مشکلی پیش آمد، لازم است فرزند بزرگتر فداکاری نموده و خواهر و برادر کوچکتر خود را به ازدواج تشویق نماید. پدر و مادر نیز همین عمل را انجام دهند تا از بروز مشکلات جلوگیری شود.

بسیاری از افراد هم هستند که فکر می کنند با ازدواج، ادامه تحصیلات برای آنها ممکن نخواهد بود در صورتی که باید گفت با روح تعاون و همکاری زوجین و کمک های والدین و جلوگیری از فرزند آوری در سال های اولیه ازدواج و همزمان با تحصیل و کم کردن سطح توقعات خود می توانند با این مشکل کنار بیایند و در کنار هم زندگی با آرامش و بدون دغدغه ای را داشته باشند.^۳

---

^۱ - همان، ص ۱۰۲

^۲ - جوان و همسرگزینی، ص ۶۷

^۳ - جوان و همسرگزینی، ص ۶۱

فصل سوم

مسئولان ازدواج جوانان

۳-۱- نقش خانواده و حکومت دینی در آسان سازی ازدواج

هر یک از نهاد های اجتماعی عهده دار مسئولیت ها و وظایف مشخصی از کارکرد های یک جامعه هستند. فرآیند عملکرد این نهادها و نیز تعامل بین آنها چگونگی حرکت یک جامعه را مشخص می سازد. دولت به عنوان یکی از مهمترین نهاد های اجتماعی مسئولیت حراست از ارزش های فرهنگی، ایجاد زمینه برای رفاه اجتماعی و تسهیل ازدواج جوانان را بر عهده دارد.^۱

علاوه بر دولت، پدران و مادران نیز مسئولیت مهمی نسبت به ازدواج جوانان خواهند داشت. برخی از پدران و مادران، بی تفاوت اند و متوجه مسئولیت سنگین خود نیستند، در حالی که اگر مشکلی ایجاد شود از نظر شرعی و حیثیتی مسئولیت آن متوجه والدین خواهد بود و حتی پدر شریک جرم فرزندش می باشد.^۲

ارمغان ازدواج از این رو به وظایف هر یک از این دو نهاد اشاره مینماییم.

۱- ترقیب جوانان به ازدواج از طرف خانواده ها

مسئولیت این امر در مرحله اول بهطور طبیعی بر عهده پدر و مادر است. پدر و مادر چون در تکوین فرزند دخالت دارند، پرورش و تعلیم و تربیت و در نهایت زمینه سازی برای ازدواج و استقلال او را نیز باید بپذیرند.^۳

در روایتی از پیامبر اسلام(ص) آمده است: «من حق الولد علی والده ثلاثه: یحسن اسم و تعلیمه الکتاب و زوجه اذا بلغ» فرزند سه حق بر پدر و مادر خود دارد: ۱- نام نیکو برایش انتخاب کنند. ۲- خواندن و نوشتن را به او یاد دهند. ۳- وقتی به حد بلوغ رسید برایش تدارک ازدواج ببینند.

۲- عدم بهانه جویی از طرف پدر و مادر

برخی از پدران و مادران بسیار پرتوقع و بسیار بلندپرواز هستند. وقتی برای دخترشان خواستگار می آید به بهانه های مختلف مانع ازدواج او می شوند یا وقتی در پی یافتن همسری برای پسرشان هستند، به وسواس مبتلا میگردند.^۴ و عده ای از پدر و مادران نیز هستند که اگر فرزندان به آنها بگویند

---

^۱ - دانستنی های جوانان، ج ۲

^۲ - ارمغان ازدواج

^۳ - جوان و همسرگزینی، ص ۳۹

^۴ - همان، ص ۶۴

که خواستار تشکیل زندگی هستند، آنها را بچه می دانند یا این پیشنهاد را حاصل بی حیایی و پررویی آنان به حساب مآب‌آوردند و سخت به آنها هجوم برده و آنها را سرزنش و تحقیر می کنند. در بعضی از موارد نیز پدران و مادران به خانواده عروس یا داماد مسائلی را پیشنهاد می نمایند که تحقق دادن آنها برای طرف مقابل بسیار سخت یا غیر ممکن است و آنچنان در پیشنهاد های خود پافشاری می کنند که زمان ازدواج دختر و پسر می گذرد و گلهای باغ انسانیت پیر می شوند. اسلام به سخت گیران هشدار می دهد که عواقب این برنامه در دنیا و آخرت، دامن شما را خواهد گرفت و از این سخت گیری های غیر انسانی بپرهیزید و راه ازدواج جوانان را هموار سازید.^۱

۳- برگزاری کلاس های آموزشی در باره ازدواج

تحلیل و بررسی پیامد های به تعویق انداختن آن می تواند نقش مهمی در ازدواج بموقع جوانان داشته باشد و فرهنگسازی برای ازدواج ساده و بر پای کلاس های آموزشی در باره ضرورت ازدواج برای فرد و نظام اخلاقی و هنجارهای اجتماع روش مناسبی برای کمک به این امر است.

۴- ارائه الگوهای مناسب از زندگی زوجین جوان

از طریق رسانه های جمعه بخصوص تلویزیون که این الگوها باید بر اساس ازدواج ساده و منطبق با معیار های اسلامی بوده و باید از این راه بینش جوانان و نوجوانان و خانواده ها نسبت به زندگی و ازدواج اصلاح شود تا بتوان مقدمات ازدواج جوانان را در زمان مناسب و با الگو گیری از امام و معصومین(ع) فراهم نمود.

۵- باید تدابیری از سوی مربیان، مسئولان فرهنگی و دولت در نظر گرفته شود که جوانان و نوجوانان در ابعاد گوناگون جسمی، جنسی، عقلی، اجتماعی و عاطفی و اقتصادی بطور هماهنگ و متناسب رشد نمایند.

آنچه در حال حاضر مشاهده می شود نا همترازی رشد و بلوغ جنسی و جسمی با دیگر ابعاد رشد عقلی اجتماعی، اقتصادی و عاطفی جوانان و نوجوانان است. که در اینصورت جوانان را دچار خطرات جدی نموده است.

۶- قرار دادن افرادی که ازدواج کرده اند در اولویت های اشتغال و در واقع توجه به اشتغال جوانان به دور از تبعیض و رابطه محوری و ارائه وام های متناسب با توجه به شرایط جوانان توسط دولت، از دیگر اقدامات لازم در امر ازدواج می باشد.

^۱-انصاریان، نظام خانواده در اسلام، ص ۱۳۲

- ۷- ایجاد مراکز ویژه برای شناختن موقعیت های افراد طالب ازدواج و فراهم کردن زمینه آشنایی خانواده ها و خواستگاری در مواردی که با معیارهای مورد نظر دختر و پسر همخوانی داشته باشد.
- ۸- کم کردن هزینه مسکن و یا ایجاد شهرک ها و مجموعه های ارزان قیمت توسط دولت و واگذاری آنها با شرایط اجاره به شرط تملک و ارائه وام های مسکن برای کسانی که ازدواج می کنند از اهرام های اصلی مقابله با این معضل و آسیب اجتماعی است.
- ۹- برگزاری نشست های کارشناسی درباره علل افزایش سن ازدواج و ارائه راه کارهای مناسب.
- ۱۰- کمک مسئولان کشور و مراکز آموزشی به دانش آموزان و دانشجویان از طریق دادن وام ازدواج و خوابگاه و سایر امکانات تا بتواند در زمان تحصیلات ازدواج کنند.
- ۱۱- کمک های اقتصادی خانواده ها به جوانان در حد امکان بصورت دادن مقداری از اموال خود به جوانان و کمک به خرید مسکن به آنها یا تهیه منزل اجاره ای برای آنها و کمک به شروع زندگی جوانان.^۱

---

^۱ - ابراهیم امینی، جوان و همسرگزینی، ص ۶۳

نتیجه

ازدواج یکی از مهمترین نیازهای انسان است که بسیار مورد توجه دین مبین اسلام قرار گرفته است. ازدواج بسیاری از جوانان و تشکیل خانواده توسط آنها به مقدماتی نیاز دارد که گهگاهی این امور و مقدمات دچار پیچیدگی شده و مشکلاتی را بر سر راه جوان ها قرار می دهد. لذا بایستی سعی نمود که با آسان نمودن امور مربوط به ازدواج، راه برای تشکیل خانواده توسط جوانان باز نمود و کمک خانواده ها، دولت و خیرین میتواند در این زمینه مورد فایده زیادی قرار بگیرد.

منابع

*قرآن کریم

۱. اربلی علی بن عیسی، کشف الغمه
۲. اشتهازدی، محمد مهدی، ازدواج آسان و شیوه همسررداری، ۱۳۷۱
۳. امینی، ابراهیم، دانستنی های جوانان ۲، قاسمی محمد علی، ۱۳۸۴
۴. انصاریان، حسین، نظام خانواده در اسلام، قم ام ابیها ۱۳۸۰
۵. بیستونی محمد، ازدواج از دیدگاه قرآن و سنت، ۱۳۸۴
۶. شیخ حر عاملی، محمد حسین، وسائل الشیعه، قم موسسه آل البیت (ع)
۸. مدرسی سید محمد طاهر، ارمغان ازدواج، مشهد ولایت ۱۳۹۰
۹. نشریه معرفت، جلد ۹۷، کتابخانه دیجیتال تبیان
۱۰. مدیریت مباحث ویژه و کاربردی، نشر دیجیتال
۱۱. جوان و همسر گزینی، ۱۳۸۵